



JOVANA MISAILOVIĆ

**VODIČ ZA LICA ČIJA SU PRAVA
POVREĐENA U POSTUPKU IZBORA
U AKADEMSKA ZVANJA**

BEOGRAD, 2021.

Jovana Misailović
Istraživačica pripravnica
Institut za uporedno pravo, Beograd

Vodič za lica čija su prava povređena u
postupku izbora u akademska zvanja

FONDACIJA ZA
OTVORENO DRUŠTVO
SRBIJA

Beograd, 2021.

Naslov:

Vodič za lica čija su prava povređena u postupku izbora u
akademska zvanja

Autorka:

Jovana Misailović

Izdavač:

Mreža akademske solidarnosti i angažovanosti (MASA)

Dizajn i prelom:

Sonja Nikolić, Tijana Baltić

Mesto i godina izdanja:

Beograd, 2021

ISBN:

978-86-81918-03-6

**FONDACIJA ZA
OTVORENO DRUŠTVO**
SRBIJA

Ova publikacija je nastala u okviru projekta koji realizuje Mreža akademske solidarnosti i angažovanosti, uz podršku Fondacije za otvoreno društvo. Stavovi izrečeni u tekstu predstavljaju stavove autora.

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. POSTUPAK IZBORA U ZVANJE NASTAVNIKA I SARADNIKA NA FAKULTETIMA.....	5
3. PRAVNA ZAŠTITA U POSTUPKU IZBORA U ZVANJE NASTAVNIKA I SARADNIKA.....	7
3.1 Zaštita u postupku na fakultetu.....	7
3.2. Zaštita u postupku pred organima univerziteta.....	11
4. POSTUPAK IZBORA U NAUČNA I ISTRAŽIVAČKA ZVANJA NA INSTITUTIMA.....	14
5. ZAŠTITA PRAVA U POSTUPKU IZBORA U NAUČNA I ISTRAŽIVAČKA ZVANJA.....	16
6. ZAŠTITA PRAVA PRED ETIČKOM KOMISIJOM I ODBOROM ZA PROFESIONALNU ETIKU.....	18
7. ZAŠTITA PRAVA POSREDSTVOM DELOVANJA PROSVETNE INSPEKCIJE.....	19
8. ZAŠTITA PRAVA OBRAĆANJEM UNIVERZITETSKOM OMBUDSMANU.....	20
9. SUDSKA ZAŠTITA.....	22
9.1. Zaštita u radnom sporu.....	22
9.2. Sudska zaštita u upravnom sporu.....	24
10. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA.....	26

1.Uvod

U poslednjih nekoliko godina događa se da zaposleni/a sa dugogodišnjim iskustvom u radu na fakultetu ostane bez posla usled nemogućnosti da napreduje u više akademsko zvanje. Na ovakvu praksu ukazuje nekolicina slučajeva profesora koji su se odvažili da govore o svojim nimalo prijatnim iskustvima prilikom izbora u zvanje, obrazlažući tim povodom da se kao razlog prestanka rada na fakultetu mogu uzeti neadekvatno uvažavanje ispunjenosti kriterijuma za izbor u zvanje, kolegijalna netrpeljivost¹ ili politička nepodobnost² koja se, prema njihovim navodima, neosnovano pravda neispunjenošću uslova za izbor u zvanje.³ S druge strane, kandidati za izbor u naučnoistraživačko zvanje na institutima do sada nisu u javnosti u značajnoj meri upozoravali na nepoštovanje pravila procedure izbora i konkretno povredu prava lica koja se biraju u naučnoistraživačko zvanje, te stoga nema ukazivanja na konkretne primere.

¹<https://rs.n1info.com/vesti/a199684-ivan-medenica-nisam-izabran-zbog-licne-osvete/>, 11.5.2021.

²<https://www.juznevesti.com/Drushtvo/Dekan-o-docentkinji-koja-nije-izabrana-za-profesorku-Bez-mobinga-na-GAF-u.sr.html>, 11.5.2021; U slučaju vanredne profesorke Arhitektonskog fakulteta Univerziteta u Beogradu Dragane Vasiljević Tomić koja nije izabrana u zvanje redovnog profesora iako je bilo izvesno da ispunjava uslove propisane zakonom, Mreža akademske solidarnosti i angažovanosti (MASA) ukazala je podršku u nameri da profesorica Vasiljević Tomić bude izabrana u zvanje redovnog profesora, ukazujući na propuste do kojih dolazi u postupku izbora u zvanje nastavnika na fakultetima. Više o tome: <https://akademska-masa.org/podrska-za-profesorku-draganuvasiljevic-tomic-sa-arhitektonskog-fakulteta-u-beogradu/>, i <http://www.politika.rs/sr/clanak/476545/0-jednom-ne-izboru-na-Arhitektonskom-fakultetu>. 11.5.2021.

³<https://rs.n1info.com/vesti/a200658-jos-jedan-profesor-dobija-otkaz/>, 11.5.2021.; <https://www.blic.rs/vesti/drustvo/pobeda-profesorke-sa-troje-dece-vesna-todorcevic-od-danas-je-redovni-profesor-na/37yf3w8>, 11.5.2021.

U cilju sprečavanja praksi nepoštovanja procedure postupka izbora i/ili primene važećih propisa, a time i narušavanja prava kandidata u postupku izbora u akademsko zvanje predmet analize fokusiran je na mehanizme zaštite kojima se kandidati u postupku izbora u akademsko zvanje na fakultetima i institutima mogu koristiti. Shodno tome, da bi kandidatu bilo jasno u kom trenutku mu je određeno pravno sredstvo za zaštitu prava na raspolaganju, neophodno je da bude upoznat s propisima domaćeg zakonodavstva kojima se postupak izbora uređuje, aktima koji se u toku postupka primenjuju kao i propisima kojima se garantuje zaštita prava nakon okončanja postupka čijim ishodom nisu zadovoljni.

Tabela 1. Propisi koji su korišćeni prilikom analize od značaja za zaštitu prava kandidata u postupku izbora u akademsko zvanje

Propis	Predmet
Zakon o nauci i istraživanjima	Uređuje postupak izbora u naučna i istraživačka zvanja na institutima
Pravilnik o izboru u naučna i istraživačka zvanja	Bliže uređuje postupak izbora u naučna i istraživačka zvanja
Zakon o visokom obrazovanju	Uređuje postupak izbora u nastavna i saradnička zvanja na fakultetima
Pravilnici o izboru u zvanje i zasnivanje radnog odnosa nastavnika i saradnika Univerziteta u Beogradu, Kragujevcu, Novom Sadu, Nišu i Univerziteta Union	Bliže uređuju postupak izbora nastavnika i saradnika
Minimalni uslovi za izbor u zvanja nastavnika na univerzitetu	Definiše jedinstvene minimalne uslove za izbor u zvanja nastavnika na univerzitetima u Republici Srbiji
Statuti Univerziteta u Beogradu, Kragujevcu, Novom Sadu, Nišu i Univerziteta Union	Bliže uređuju postupak izbora i moraju biti u skladu sa Minimalnim uslovima za izbor u zvanja nastavnika na univerzitetu

Propis	Predmet
<p>Akti o radu etičkih komisija i odbora za profesionalnu etiku Univerziteta u Beogradu, Novom Sadu, Nišu i Kragujevcu</p>	<p>Predviđaju pravo obraćanja etičkoj komisiji fakulteta, odnosno odboru za profesionalnu etiku/etička pitanja univerziteta ukoliko kandidat u postupku izbora u zvanje smatra da nisu poštovana pravila akademskog ponašanja</p>
<p>Pravilnik o Univerzitetkom ombudsmanu (Beograd)</p>	<p>Reguliše nadležnost i način postupanja Univerzitetkog ombudsmana (pre svega posredovanje i davanje saveta) kome se kandidat može obratiti ako smatra da mu je odlukom organa u postupku povređeno pravo (nepropisno vođenje postupka, neadekvatna primena propisa)</p>
<p>Zakon o opštem upravnom postupku</p>	<p>Odluke u postupku izbora u zvanje (nastavno, saradničko, naučno i istraživačko) su upravni akti definisani Zakonom o opštem upravnom postupku te se na postupak izbora u zvanje shodno primenjuju pravila opšteg upravnog postupka</p>
<p>Zakon o upravnim sporovima</p>	<p>U slučaju nepovoljnog ishoda kandidat u postupku izbora u akademsko zvanje može ostvarivati zaštitu u postupku pred Upravnim sudom, nakon konačne odluke o izboru kandidata</p>
<p>Zakon o parničnom postupku</p>	<p>Kandidati koji se biraju u zvanja na fakultetima Univerziteta u Beogradu zaštitu prava, nakon nepovoljne konačne odluke organa Univerziteta (nastavna zvanja) odnosno fakulteta (saradnička zvanja) mogu ostvariti u postupku pred osnovnim sudom u radnom sporu</p>
<p>Zakon o prosvetnoj inspekciji</p>	<p>Garantuje pravo kandidatu da se obrati prosvetnoj inspekciji ako smatra da prilikom izbora u zvanje na fakultetima nisu poštovani relevantni propisi</p>

Kada je reč o relevantnim propisima, važno je ukazati da Zakon o radu nije od značaja kada je reč o postupku izbora u akademsko zvanje iako je reč o zasnivanju radnog odnosa, s obzirom da se posebnim zakonima (pre svega Zakonom o visokom obrazovanju i Zakonom o nauci i istraživanjima) kao posebnim zakonima i podzakonskim aktima (pravilnicima univerziteta i fakulteta) uređuje postupak izbora u akademsko zvanja.

Činjenica je da je fakultetima povereno da autonomnim aktima urede svoj rad kao i sam postupak zapošljavanja, odnosno izbora kandidata u zvanje, što vodi nejedinstvenoj proceduri izbora među fakultetima univerziteta u Republici Srbiji. Međutim, nezavisno od široko postavljene autonomije univerziteta i mogućnosti da fakulteti svojim pravilnicima bliže urede postupak izbora u nastavnička i saradnička zvanja, kandidati bi trebalo bi imaju u vidu da akti o postupku za izbor u nastavna i saradnička zvanja na fakultetima moraju biti u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju⁴ i Minimalnim uslovima za izbor u zvanja nastavnika na univerzitetu⁵, odnosno za izbor u naučna i istraživačka zvanja u skladu sa Zakonom o nauci i istraživanju.⁶

Da bi kandidat u postupku izbora u akademsko zvanje mogao da ostvari zaštitu prava neophodno je da, koristeći pravna sredstva, ukaže nadležnim organima na povredu prava nepoštovanjem procedure izbora i/ili nepravilnom primenom propisa koji se primenjuju tokom postupka izbora.

⁴ Zakon o visokom obrazovanju - ZVO, *Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 88/2017, 73/2018, 27/2018, 67/2019 i 6/2020.

⁵ Minimalni uslovi za izbor u zvanja nastavnika na univerzitetima u Republici Srbiji, *Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 101/2015, 102/2016, 119/2017 i 152/2020.

⁶ Zakon o nauci i istraživanjima - ZNI, *Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 49/2019.

2. POSTUPAK IZBORA U ZVANJE NASTAVNIKA I SARADNIKA NA FAKULTETIMA

Postupak izbora u akademska zvanja na fakultetima obuhvata izbor saradnika - saradnika u nastavi, asistenta, asistenta s doktoratom i izbor nastavnika - docenta, vanrednog profesora i redovnog profesora. Za razliku od izbora saradnika, koji se okončava na fakultetu, izbor nastavnika se nastavlja pred organima univerziteta.

Izbor u nastavno ili saradničko zvanje sprovodi se na osnovu javnog konkursa. S obzirom na ranije ukazanu distinkciju između propisa univerziteta, faze u kojima se postupak izbora odvija dalje prikazane na primeru Univerziteta u Beogradu, uređene su bez značajnih razlika u pogledu zaštite prava kandidata za izbor u zvanje i aktima Univerziteta u Novom Sadu, Kragujevcu, Nišu i Univerziteta Union.

Postupak na fakultetu

- Prvi korak u postupku izbora čini organ fakulteta koji upućuje obrazloženu inicijativu dekanu za pokretanje postupka za izbor nastavnika/saradnika u zvanje, s predlogom komisije za pripremu referata i prijavljenim kandidatima za članove komisije.⁷ Dekan priprema predlog za pokretanje postupka za izbor i imenuje komisiju za pripremu referata koji se upućuje izbornom veću fakulteta.⁸
- Izorno veće fakulteta donosi odluku o raspisivanju konkursa i o imenovanju komisije.
- Po završetku konkursa, komisija razmatra sve pristigle prijave i priprema referat o prijavljenim kandidatima prema propisanoj strukturi.⁹
- Referat komisije se stavlja na uvid javnosti u vremenskom periodu od 30 dana.

- Referat komisije dostavlja se izbornom veću fakulteta, koji donosi odluku o predlogu kandidata za izbor nastavnika, odnosno konačnu odluku o izboru saradnika.

Postupak na univerzitetu

Odluku o izboru u zvanje nastavnika donosi nadležni organ univerziteta i rešava o izboru kandidata.

Prema statutima univerziteta u Beogradu, Nišu i Kragujevcu, Veće naučne oblasti Univerziteta u Beogradu, Veće Univerziteta u Kragujevcu i Naučno-stručno veće Univerziteta u Nišu donosi odluku o izboru nastavnika u zvanje docenta i vanrednog profesora na predlog izbornog veća fakulteta. O predlogu izbornog veća fakulteta za izbor redovnog profesora odlučuje Senat Univerziteta uzimajući u obzir i mišljenje veća univerziteta o kandidatu.¹⁰ Statutom Univerziteta u Novom Sadu i Pravilnikom o izboru nastavnika Univerziteta Union predviđeno je da Senat odlučuje o izboru u sva nastavnička zvanja.

⁷ Pravilnik o načinu i postupku sticanja zvanja i zasnivanja radnog odnosa nastavnika Univerziteta u Beogradu – Pravilnik UB, *Glasnik Univerziteta u Beogradu*, br. 200/2017 i 210/2019, čl. 6, st. 1.; Pravilnik o načinu i postupku sticanja zvanja i zasnivanja radnog odnosa nastavnika Univerziteta u Kragujevcu – Pravilnik UKG, čl. 7.

⁸ Pravilnik UB, čl. 7, st. 1.

⁹ Pravilnik UB, čl. 11, st. 1 i čl. 12, st. 1; Relevantno je istaći da su članovi komisije, koji ne žele da potpišu referat, u obavezi da napišu izdvojena mišljenja. Neispunjavanje navedene radne obaveze, predstavlja osnov za pozivanje nastavnika na odgovornost. Pravilnik UB, čl. 14.

¹⁰ Statut Univerziteta u Beogradu – Statut UB, *Glasnik Univerziteta u Beogradu*, br. 201/2018, 207/2019, 213/2020, 214/2020 i 217/20, čl. 48, st.1, st.5, tač. 1 i 2.

Tabela 2. Organi koji učestvuju u postupku izbora u zvanje nastavnika/saradnika na fakultetima i univerzitetima u Republici Srbiji

Organ	Odluka
Izborna komisija na fakultetu na kojem se raspisuje konkurs za izbor	Donosi izveštaj o kandidatima prijavljenim na konkurs Izjašnjava se na primedbe kandidata na izveštaj
Izorno veće fakulteta	Donosi odluku o predlogu kandidata za izbor nastavnika i odluku o izboru saradnika
Organ univerziteta (veće univerziteta/Senat)	Donosi odluku o izboru kandidata i konačnu odluku po prigovoru/žalbi na odluku o izboru kandidata

3. PRAVNA ZAŠTITA U POSTUPKU IZBORA U ZVANJE NASTAVNIKA I SARADNIKA

S obzirom da postupak izbora nastavnika obuhvata dve faze: 1) postupak na fakultetu koji pokreće izbor u zvanje i 2) postupak na univerzitetu koji donosi konačnu odluku o izboru u zvanje, u zavisnosti od toga u kom trenutku postupka kandidat smatra da je došlo do povrede prava, može se koristiti sledećim sredstvima zaštite:

- prigovor/primedba na izveštaj izborne komisije na fakultetu
- žalba na odluku izbornog veća fakulteta
- žalba ili prigovor (u zavisnosti od propisa univerziteta pred kojim se odvija postupak izbora) na odluke organa univerziteta.

3.1. Zaštita u postupku na fakultetu

- **Primedba/prigovor na izveštaj komisije**¹¹ - izjavljivanje primedbe/prigovora na izveštaj komisije o prijavljenim kandidatima je prva radnja u postupku kojom kandidat može ukazati na nepravilnosti u postupku izbora u zvanje. Svaki kandidat koji se javio na konkurs za izbor u nastavno zvanje ima pravo na primedbu/prigovor na izveštaj komisije o kandidatima.¹² Osim kandidata koji su se javili na konkurs, primedbu/prigovor na referat komisije može podneti bilo koje drugo lice koje za to ima interes, dok konkretni razlozi zbog kojih se primedba može podneti nisu uređeni aktima univerziteta odnosno fakulteta. Ipak, kao primere razloga za primedbu/prigovor na izveštaj komisije možemo navesti: nepropisan sastav komisije koja je pisala izveštaj, predlog kandidata koji ne ispunjava minimum uslova za izbor u zvanje ili nepostojanje preciznog obrazloženja za kvalifikovanje jednog od kandidata kao najadekvatnijeg.¹³ Lice koje ima primedbu/prigovor na referat komisije potrebno je da je dostavi izbornom veću fakulteta u roku od 30 dana od dana stavljanja referata komisije na uvid javnosti. Nakon toga predsednik izbornog veća u roku od 8 dana od dana isteka roka za podnošenje primedbi dostaviće podnete primedbe komisiji na izjašnjenje.¹⁴ Komisija je dužna da se izbornom veću u roku od 15 dana od dana prijema, izjasni na primedbe. Izorno veće je prilikom donošenja odluke o utvrđivanju predloga kandidata za izbor u zvanje dužno da razmotri primedbe i izjašnjenje komisije i obrazloži razloge usvajanja, odnosno neprihvatanja primedbi.

¹² Primer sadržine prigovora izjavljenog u postupku izbora na farmaceutskom fakultetu Univerziteta u Beogradu, <http://www.ph.bg.ac.rs/files/Referati/Asistenti/2019/Prigovor%20F%20Hemija.pdf>, 7.6.2021.

¹³ Primer prigovora na izveštaj Komisije za izbor u zvanje nastavnika na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Kragujevcu, https://www.kg.ac.rs/uplf/prigovor_dusana_jovanovica.pdf 8.6.2021.

¹⁴ Pravilnik o načinu i postupku sticanja zvanja i zasnivanja radnog odnosa nastavnika Univerziteta u Novom Sadu - Pravilnik UNS, čl. 3.

- **Žalba na odluku izbornog veća fakulteta** - S obzirom na razlike u pogledu zaštite prava koja se garantuje aktima univerziteta, odluka veća fakulteta o predlogu kandidata za izbor može se osporavati ukoliko je reč o fakultetima Univerziteta u Beogradu i Kragujevcu u skladu s identičnim odredbama njihovih pravilnika, dok sa druge strane, pravilnici o izboru nastavnika fakulteta Univerziteta u Novom Sadu, Nišu i Univerziteta Union ne poznaju žalbu na odluku veća kao sredstvo zaštite prava.

Univerziteti u Beogradu i Kragujevcu

Odluka koju može doneti veće fakulteta jeste:

1. odluka kojom se usvaja predlog komisije i utvrđuje predlog za izbor kandidata kojeg je komisija predložila,
2. odluka kojom se ne utvrđuje predlog za izbor kandidata koga je komisija predložila i postupak izbora se obustavlja,
3. odluka kojom veće usvaja predlog komisije da nijedan kandidat nije podoban za izbor i postupak izbora se obustavlja,
4. odluka kojom se imenuje nova komisija, ako se ne usvoji predlog komisije da se ne predlaže nijedan kandidat.¹⁵

Međutim, **pravo žalbe na odluku** veća propisano je samo ukoliko se postupak izbora obustavlja. Kandidat koji želi da uloži žalbu (samo u pogledu tačaka 2 i 3) dostavlja je organu koji je doneo odluku koja se osporava u roku od osam dana od dana dostavljanja odluke.¹⁶ U ostalim slučajevima, kandidat mora sačekati odluku univerziteta i potom zahtevati pravnu zaštitu ukoliko smatra da su mu odlukom oštećena prava.

Odlučujući po žalbi, veće fakulteta može:

1. odbaciti žalbu kao neblagovremenu ako nije dostavljena u

¹¹ Razlika u pogledu pravnog dejstva između prigovora i primedbe koji se mogu podneti na izveštaj komisije u suštini ne postoje, već je reč o terminološkoj razlici koja postoji u aktima univerziteta, odnosno fakulteta.

¹⁵ Pravilnik UKG, čl. 22.

roku od osam dana od dana kada je odluka dostavljena kandidatima ili

ukoliko je žalbu izjavilo neovlašćeno lice – lice koje nije kandidat na konkursu,

2. odbiti žalbu, ako utvrdi da je neosnovana – ukoliko je kandidat podneo žalbu ukazujući na nepoštovanje pravila postupka ili akata koji su u postupku primenjeni, a veće odluči da za takvu tvrdnju nema osnova. U ovom slučaju se neretko događa da kandidat ukaže da su mu prava povređena jer je veće usvojilo odluku kojom mu se, primera radi, ne računaju bodovi u skladu sa minimalnim uslovima za izbor u zvanje. Međutim, žalba se lako može odbiti kao neosnovana, s obzirom da o njoj odlučuje isti organ koji je odluku doneo.

3. preinačiti prvostepenu odluku, ako utvrdi da je žalba osnovana.¹⁷

Odluka po žalbi je konačna, što znači da kandidat nezadovoljan ishodom postupka, može potraživati zaštitu u radnom sporu u postupku pred osnovnim sudom ukoliko je reč o izborima koji se vrše na fakultetima u sastavu Univerziteta u Beogradu.

S druge strane, u pogledu izbora na fakultetima Univerziteta u Kragujevcu pravilnikom je predviđena zaštita u sudskom postupku. Međutim, nije uređeno koja vrsta zaštite je predviđena – pred upravnim sudom, s obzirom da se na postupak izbora u zvanje shodno primenjuju pravila opšteg upravnog postupka jer su odluke fakulteta i univerziteta upravni akti, ili u radnom sporu pred osnovnim sudom, kao u slučaju rešenja Univerziteta u Beogradu.¹⁸ Pravna sredstva kojima se može ostvariti zaštita u postupku pred sudom kao i sam postupak sudske zaštite bliže su opisani u nastavku teksta koji se bavi pitanjem zaštite prava u postupku pred sudom.

¹⁶ Isto.

¹⁷ Pravilnik UKG, čl.22; Pravilnik UB, čl. 20.

Univerziteti u Novom Sadu i Nišu

Univerzitet u Novom Sadu svojim aktima ne predviđa pravo na žalbu na odluku veća nezavisno od sadržine odluke. Ukoliko u postupku izbora na nekom od fakulteta Univerziteta u Novom Sadu, komisija ne predloži nijednog kandidata prijavljenog na raspisani konkurs za izbor u zvanje nastavnika i veće usvoji takav referat ili, veće ne donese odluku o utvrđivanju predloga za izbor kandidata kojeg je predložila komisija, fakultet može da raspiše novi konkurs.¹⁹ Međutim, **kandidat nema pravo žalbe na odluku izbornog veća fakulteta.**

Slično je uređeno i u pogledu fakulteta Univerziteta u Nišu. Veće fakulteta može potvrditi predlog komisije za izbor kandidata, predložiti drugog kandidata suprotno predlogu komisije ili predložiti donošenje odluke da nijedan od kandidata nije podoban za izbor. Međutim, **veće ne donosi odluku** o tome već samo dostavlja predlog o odluci za izbor, odnosno predlog da se ne izabere nijedan kandidat komisiji koja se obrazuje od strane rektora Univerziteta u Nišu.²⁰ Na predlog o donošenju odluke kandidatu nije ostavljena mogućnost žalbe, već mora sačekati na odluku koja se donosi na Univerzitetu.

3.2. Zaštita u postupku pred organima univerziteta

- **Žalba/prigovor organu univerziteta**

Univerzitet u Beogradu i Kragujevcu

Odluku o izboru nastavnika u zvanje docenta i vanrednog profesora donosi Veće naučnih oblasti Univerziteta, a Senat Univerziteta odlučuje o izboru u zvanje redovnog profesora.

¹⁸ Isto.

¹⁹ Pravilnik UNS, čl. 3.

²⁰ Pravilnik postupku sticanja zvanja i zasnivanja radnog odnosa nastavnika Univerziteta u Nišu – Pravilnik UN, čl. 19.

Kandidat prijavljen na konkurs koji nije zadovoljan odlukom navedenih organa Univerziteta može izjaviti žalbu Senatu Univerziteta preko fakulteta.

Odlučujući po žalbi, Senat može:

1. da odbaci žalbu koju kandidat nije podneo u roku od osam dana od dana dostavljanja odluke organa Univerziteta;
2. da odbaci žalbu koju je izjavilo neovlašćeno lice – lice koje nije kandidat na konkursu;
3. da odbije žalbu, ako utvrdi da je neosnovana ili
4. da preinači prvostepenu odluku, ako utvrdi da je žalba osnovana.

Odluka Senata Univerziteta po žalbi je konačna, a sudska zaštita se ostvaruje u radnom sporu, podnošenjem tužbe osnovnom sudu (Univerzitet u Beogradu)²¹ odnosno upravnom sporu (Univerzitet u Kragujevcu).

Univerzitet u Nišu

U postupku izbora na Univerzitetu u Nišu, naučno-stručno veće Univerziteta donosi odluku o izboru u zvanje docenta i vanrednog profesora, a Senat Univerziteta odluku o izboru redovnog profesora. Učesnici konkursa imaju **pravo prigovora na odluku naučno-stručnog veća** Senatu Univerziteta u roku od 15 dana od dana prijema odluke o izboru. Prigovor se podnosi preko fakulteta koji je raspisao konkurs. Senat Univerziteta, kada odlučuje po prigovoru na odluku naučno-stručnog veća, može:

1. odbiti prigovor kao neosnovan i potvrditi odluku naučno-stručnog veća,
2. usvojiti prigovor ako utvrdi da je prigovor osnovan i doneti odluku o izboru u zvanje nastavnika,
3. ukinuti odluku naučno-stručnog veća zbog povrede pravila postupka za izbor u zvanje ili odredaba akata koji se primenjuju u postupku. Tada, naučno-stručno veće ponovo odlučuje o istom

²² Pravilnik UN, čl. 23

izboru.²² Odluka Senata po prigovoru je konačna i dostavlja se podnosiocu prigovora, fakultetu koji je raspisao konkurs i učesnicima konkursa, preko fakulteta.

Kada je reč o izboru u zvanje redovnog profesora odluka Senata je konačna i protiv te odluke kandidat ne može izjaviti prigovor već može ostvariti zaštitu u sudskom postupku.

Univerzitet u Novom Sadu

Na Univerzitetu u Novom Sadu, Senat odlučuje o svim izborima u zvanja nastavnika. On donosi odluku o izboru u zvanje predloženog kandidata, odluku da se predloženi kandidat ne izabere u zvanje ili zaključak o odlaganju donošenja odluke ukoliko je potrebno dodatno pojašnjenje relevantnih činjenica od strane veća fakulteta ili nadležnog stručnog veća Univerziteta koje je zaduženo za pripremu referata o ispunjenosti uslova za izbor predloženog kandidata.²³ Predloženi kandidat koga Senat nije izabrao u zvanje **može izjaviti prigovor na odluku Senata** u roku od 15 dana od dana prijema navedene odluke. Prigovor se podnosi preko fakulteta na kojem je raspisan konkurs za izbor i dostavlja se Senatu u proširenom sastavu kao drugostepenom organu koji odlučuje o prigovoru. Prigovor može biti:

1. odbijen kao neosnovan, kada se donosi konačna odluka kojom se potvrđuje prvostepena odluka,
2. usvojen, čime se ukida prvostepena odluka, ukoliko se utvrdi da su prilikom donošenja prvostepene odluke povređene materijalne odredbe odgovarajućih akata (primera radi - kandidat ne ispunjava uslove za izbor u zvanje u koje se bira) koje se tiču izbora u konkretno zvanje. U tom slučaju Senat ponovo odlučuje o istom izboru,
3. usvojen, čime se ukida prvostepena odluka Senata i nalaže Senatu da ponovo odlučuje o istom izboru u slučaju da utvrdi da je u toku prvostepenog postupka učinjena

²¹ Pravilnik UB, čl. 27, st. 5.

²³ Pravilnik UNS, čl. 7, st. 1.

bitna povreda postupka, odnosno da je došlo do propusta u nekoj od faza postupka izbora u zvanje od trenutka raspisivanja konkursa na fakultetu.

Kada Senat donese konačnu odluku (tačka 1) kandidat ostvaruje zaštitu u postupku pred sudom. Suprotno (tačke 2 i 3), postupak izbora se nastavlja a Senat može najviše dva puta da ukida prvostepenu odluku, odnosno kandidat na konkursu ima mogućnost da ponovo uloži prigovor na odluku Senata. Ukoliko smatra da postoje razlozi da se prvostepena odluka ukine i treći put, drugostepeni organ (Senat u proširenom sastavu) mora sam da donese odluku o izboru u zvanje nastavnika. Takva odluka je konačna i protiv nje se može podneti tužba sudu i tražiti zaštita prava u sudskom postupku.

4. POSTUPAK IZBORA U NAUČNA I ISTRAŽIVAČKA ZVANJA NA INSTITUTIMA

Kada je reč o izborima u naučna i istraživačka zvanja na institutima pravi se razlika između lica koja se biraju u naučna zvanja – naučni saradnik, viši naučni saradnik i naučni savetnik i istraživačka zvanja – istraživač pripravnik i istraživač saradnik

Tabela 3. Organi koji učestvuju u postupku izbora u naučna/istraživačka zvanja

Organ	Odluka
Naučno veće instituta/nastavno-naučno veće fakulteta ²⁴ (veće)	odluka o izboru u zvanje istraživač-pripravnik i istraživač-saradnik
Komisija imenovana od strane veća	izveštaj o ispunjenosti uslova za izbor kandidata u zvanj
Matični naučni odbor	odluka o izboru u zvanje naučni saradnik; odluka po prigovorima na odluku veća o izboru u zvanje istraživač saradnik
Komisija za sticanje zvanja	odluka o izboru u zvanje viši naučni saradnik i naučni savetnik
Nacionalni savet za naučni i tehnološki razvoj	odluka po prigovorima na odluku o izboru u naučna zvanja

Za razliku od izbora u istraživačka zvanja gde se postupak sprovodi u okvirima naučnog instituta odnosno fakulteta (pred većem i komisijom imenovanom od strane veća), i time postupak izbora čini jednostavnijim, postupak za izbor u naučna zvanja nastavlja se pred matičnim naučnim odborom koji odlučuje o izboru kandidata u naučno zvanje naučni saradnik i viši naučni saradnik i komisijom za sticanje zvanja pred kojom se nastavlja postupak izbora u zvanje naučnog savetnika.

Tok postupka izbora u naučna i istraživačka zvanja

1. Veće pokreće postupak za izbor u naučno zvanje na osnovu zahteva kandidata za izbor i donosi odluku o izboru u istraživačko zvanje istraživač-pripravnik i istraživač saradnik.²⁵
2. Veće utvrđuje predlog o sticanju naučnog zvanja u roku od 90 dana od dana kada je na sednici veća pokrenut postupak za izbor u naučno zvanje. U slučaju da veće na održanoj sednici ne utvrdi predlog, kandidat može da podnese zahtev za izbor u naučno zvanje direktno matičnom naučnom odboru odnosno komisiji za sticanje naučnih zvanja (u zavisnosti od zvanja u koje se bira) obrazlažući da veće nije utvrdilo predlog u predviđenom roku.²⁶
3. Uloga komisije koju obrazuje veće jeste da u roku od 30 dana od dana kada je obrazovana podnese izveštaj veću i time se izjasni o predlogu kandidata za izbor.²⁷
4. Izveštaj komisije stoji na uvidu javnosti u vremenskom periodu od 30 dana.
5. Nakon isteka perioda za uvid javnosti, odluka veća o predlogu za izbor u naučno zvanje dostavlja se matičnom naučnom odboru ili komisiji za sticanje naučnih zvanja u zavisnosti od zvanja u koje se lice bira. Matični naučni odbor je dužan da komisiji da mišljenje o izboru kandidata u zvanje viši naučni saradnik odnosno naučni savetnik u roku od 30 dana od prijema predloga odluke.²⁸

²⁴ Istraživač (bilo da je reč o naučnim ili istraživačkim zvanjima) može biti izabran u postupku koji se odvija pred institutom ili fakultetom. U zavisnosti od toga, kada se kandidat bira u postupku na fakultetu – postupak se pokreće pred nastavno -naučnim većem, a u slučaju izbora na institutu – pred naučnim većem instituta. Zahtev za izbor se uvek podnosi naučnoistraživačkoj organizaciji koja ima kompetentno naučno, odnosno nastavno-naučno veće za utvrđivanje predloga za sticanje naučnog ili istraživačkog zvanja. Stoga, istraživači zaposleni u institutu ili na fakultetu zahtev za izbor podnose, isključivo, na tom institutu ili fakultetu na kojem postoji dovoljan broj lica kompetentnih za naučnu oblast iz koje se kandidat bira i koji su u zvanjima

5. ZAŠTITA PRAVA U POSTUPKU IZBORA U NAUČNA I ISTRAŽIVAČKA ZVANJA

- **Istraživač - pripravnik** - kada je reč o izboru u zvanje istraživač - pripravnik odluku o izboru donosi veće. Radi sprovođenja postupka izbora, veće utvrđuje ispunjenost uslova za izbor u zvanje i donosi konačnu odluku o izboru istraživača - pripravnika na istoj sednici. Istraživač - pripravnik koji smatra da nije izabran usled nepoštovanja pravila izbora ili pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja može zahtevati zaštitu pred Upravnim sudom. Sudska zaštita posebno je predočena u nastavku teksta u posebnom odeljku posvećenom zaštiti u postupku pred sudom.
- **Istraživač - saradnik** - prvo sredstvo zaštite koje lice u postupku izbora za istraživača - saradnika ima na raspolaganju jeste pravo na prigovor matičnom naučnom odboru ukoliko veće ne donese odluku o sticanju zvanja istraživač - saradnik u roku od 30 dana. Prigovor se podnosi u roku od 15 dana od dana isteka perioda u kojem je veće trebalo da donese odluku. Ukoliko matični naučni odbor prihvati prigovor, obrazuje komisiju koja ponavlja postupak izbora u zvanje. Ako matični naučni odbor ne prihvati prigovor, donosi konačnu odluku o sticanju zvanja istraživač - saradnik najkasnije 90 dana

višim ili jednakim od onih u koje se kandidat bira. Izuzetno, istraživač može podneti zahtev i drugom institutu, odnosno fakultetu, ako institut, odnosno fakultet gde je istraživač zaposlen nema kompetentno naučno, odnosno nastavno-naučno veće za oblast kandidata, uz obrazloženo mišljenje naučnog, odnosno nastavno-naučnog veća instituta ili fakulteta gde je istraživač zaposlen. ZNI, čl. 78.

²⁵ ZNI, čl. 79.

²⁶ ZNI, čl. 80.

²⁷ Pravilnik o sticanju istraživačkih i naučnih zvanja, *Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 159/2020.

²⁸ ZIO, čl.84.

od dana prijema prigovora.²⁹ Protiv konačne odluke, lice može pokrenuti upravni spor Upravnim sudom.

- **Kada je reč o pravnoj zaštiti lica koje se bira u naučna zvanja,** kandidat nezadovoljan odlukom komisije za sticanje zvanja ili matičnog naučnog odbora može podneti žalbu Nacionalnom savetu za naučni i tehnološki razvoj u roku od 15 dana od dana prijema odluke. Nacionalni savet će u roku od 30 dana od dana prijema žalbe doneti rešenje kojim može:
 1. odbiti žalbu,
 2. poništiti odluku u celini ili delimično i sam odlučiti o upravnoj stvari ili
 3. poništiti odluku i vratiti predmet komisiji ili matičnom naučnom odboru na ponovno odlučivanje.

Komisija, odnosno matični naučni odbor su dužni da u roku od 30 dana od dana prijema rešenja Nacionalnog saveta o poništavanju prvostepene odluke i vraćanju na ponovno odlučivanje donesu odluku.³⁰ Jednako kao i u pogledu konačne odluke o izboru lica u istraživačka zvanja, s obzirom na primenu pravila o upravnom postupku, lice može konačnu odluku o izboru osporavati tužbom u postupku pred Upravnim sudom (upravni spor).

²⁹ ZNI, čl. 88.

³⁰ ZNI, čl. 80.

6. ZAŠTITA PRAVA PRED ETIČKOM KOMISIJOM I ODBOROM ZA PROFESIONALNU ETIKU

Zaštita prava u postupku pred etičkom komisijom fakulteta odnosno odbora za profesionalnu etiku univerziteta može posredno biti od značaja kandidatu u postupku izbora u akademsko zvanje. Kako svaki od fakulteta formira etičku komisiju, odnosno svaki univerzitet odbor za profesionalnu etiku u cilju zaštite pravila akademskog ponašanja, sledeći primer zaštite prava na primeru Univerziteta u Beogradu možemo smatrati primenljivim i na kandidate izbora u akademska zvanja na drugim univerzitetima.

Posredna zaštita podrazumeva da se kandidat, koji smatra da je u postupku izbora u zvanje došlo do neakademskog ponašanja organa koji odlučuje, člana organa koji odlučuje ili drugog kandidata u postupku izbora može se obratiti **zahtevom za utvrđivanje povrede etičkog kodeksa** odboru za profesionalnu etiku univerziteta (ukoliko je reč o povredi organa odlučivanja (u daljem tekstu: odbor), ili podneti **zahtev etičkoj komisiji fakulteta** (ako je povredu učinio član organa odlučivanja ili drugo fizičko lice – na primer, drugi kandidat koji je izabran na konkursu).

Etička komisija fakulteta dužna je da razmatra zahteve o utvrđivanju povrede pravila akademskog ponašanja u pogledu izrade pisanih radova, koji se ocenjuju u cilju ispunjenja uslova za izbor u zvanje.³¹ Stoga, u slučaju da lice smatra da je drugi kandidat na konkursu izabran, primera radi netačnim bodovanjem radova u višoj kategoriji ili podnošenjem radova koji su potencijalno plagijati, a koje je kandidat iskoristio u cilju

³¹ Pravilnik o radu etičkih komisija i Odbora za profesionalnu etiku Univerzitetu u Beogradu, *Glasnik Univerziteta u Beogradu*, br. 193/16, 199/17, 203/18 i 215/20, čl. 7.

ispunjavanja uslova za izbor u zvanje može zahtevati od etičke komisije da utvrdi da je došlo do kršenja etičkog kodeksa. Međutim, etičke komisije kao ni etički odbori ne mogu poništiti odluku o izboru drugog kandidata. Shodno tome, zaštita koju kandidat može ostvariti pred etičkom komisijom ili odborom jeste značajna isključivo u pogledu utvrđivanja neakadenskog ponašanja organa odlučivanja, njegovog člana ili drugog kandidata u postupku izbora u zvanje.

7. ZAŠTITA PRAVA POSREDSTVOM DELOVANJA PROSVETNE INSPEKCIJE

Prosvetna inspekcija ima nadležnost da vrši inspekcijski nadzor nad primenom zakona i drugih propisa kojima se uređuje organizacija i način rada ustanova visokoškolskog obrazovanja. Između ostalih, nadležnost prosvetne inspekcije obuhvata nadzor nad postupkom izbora u zvanje nastavnika i saradnika na fakultetima.³²

S obzirom na izričitu nadležnost prosvetne inspekcije u pogledu primene Zakona o visokom obrazovanju i Zakona o opštem upravnom postupku po kojem se odvija postupak izbora u zvanje na fakultetima, kao i podzakonskih akata fakulteta koji su od vitalnog značaja u postupku izbora u zvanje na fakultetima, kandidat koji smatra da odredbe navedenih zakona i podzakonskih akata nisu poštovane tokom procedure izbora u zvanje, može podneti pritužbu/prijavu prosvetnoj inspekciji posredstvom elektronske pošte³³ (primera radi – pritužba na neodlučivanje u zakonskom roku od devet meseci o izboru kandidata od dana raspisivanja konkursa).

³² Zakon o prosvetnoj inspekciji- ZPI, *Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 27/2018, čl. 10.

³³ Email adresa na koju se podnose pritužbe: pritužbe-prosvetnainspekcija@mpn.gov.rs.

Odlučujući po pritužbi prosvetni inspektor kontroliše da li su tokom postupka izbora ispoštovana pravila postupka izbora i da li su pravni akti relevantni u postupku izbora (akti univerziteta i fakulteta, podzakonski akti ministarstva, zakoni) adekvatno primenjeni. Tim povodom, inspektor može naložiti zapisnikom da se nepravilnosti u postupku otklone u određenom roku, a ukoliko one ne budu otklonjene, rešenjem naložiti organu fakulteta ili univerziteta izvršenje radnje koja je predviđena zapisnikom.³⁴

8. ZAŠTITA PRAVA OBRAĆANJEM UNIVERZITETSKOM OMBUDSMANU

Mogućnost obraćanja Univerzitetkom ombudsmanu imaju samo kandidati za izbor u akademska zvanja pri Univerzitetu u Beogradu. Primarna uloga Univerzetskog ombudsmana jeste da kontroliše zakonitost i pravilnost rada organa, tela i službi Univerziteta u Beogradu i njegovih članica između ostalih - fakulteta i naučnih instituta, sprovodi postupke savetovanja, posredovanja i utvrđivanja povrede prava učinjene aktima, radnjama ili nečinjenjem organa uprave, ali i da izdaje preporuke i predlaže mere nakon izvršene kontrole i da daje mišljenje o propisima Univerziteta i njegovih članica uz mogućnost da inicira njihove izmene ili dopune iz perspektive očuvanja zakonitosti obrazovnog procesa i rada Univerziteta.³⁵

Iako Univerzitetkom ombudsmanu nije izričito stavljeno u nadležnost da na bilo koji način sudeluje odnosno podržava kandidate u postupku izbora u zvanje, njegova ovlašćenja su od

³⁴ ZPI, čl. 15.

³⁵ Pravilnik o Univerzitetkom ombudsmanu, dostupno na: <http://www.bg.ac.rs/files/sr/univerzitet/univ-propisi/PravilnikUniverzitetskiOmbudsman.pdf>, čl. 1. i čl.2

značaja u slučaju kada kandidat smatra da mu u toku postupka izbora u zvanje nisu poštovana prava.³⁶

Lice koje smatra da je oštećeno povredom prava prilikom izbora u zvanje može **podneti pritužbu Univerzitetkom ombudsmanu**, s tim što je pre podnošenja pritužbe podnosilac dužan da pokuša da zaštiti svoja prava sredstvima koja su mu na raspolaganju u postupku izbora – na primer, podnošenjem prigovora odnosno žalbe na odluku o izboru u zvanje s obzirom da se postupak izbora u zvanje odvija po pravilima upravnog postupka u zavisnosti od organa fakulteta ili instituta.

Pritužba se može podneti najkasnije u roku od dve godine od izvršene povrede prava člana univerzitetske zajednice, odnosno od poslednjeg postupanja, odnosno nepostupanja nadležnih tela u vezi sa učinjenom povredom prava člana univerzitetske zajednice. Sadržaj pritužbe obuhvata: naziv organa uprave Univerziteta ili njegove članice na čiji se rad odnosi (ili samo naziv Univerziteta ili članice, ukoliko stranka ne može da tačno odredi koji organ uprave je nadležan za njen slučaj), opis povrede prava, činjenice i dokaze koji potkrepljuju pritužbu, podatke o tome koja su pravna sredstva iskorišćena i podatke o podnosiocu pritužbe. U prilogu pritužbe podnosilac bi trebalo da priloži i dokaze kojima raspolaže.³⁷

Nadležnosti Univerzitetskog ombudsmana u cilju pružanja pomoći licu koje mu se obratilo pritužbom podrazumevaju: davanje saveta o pravnim sredstvima putem kojih mogu da se obezbede poštovanje prava i sloboda, odnosno spreči njihovo kršenje, savetodavna mišljenja, posredovanje između članova univerzitetske zajednice i organa uprave Univerziteta ili njegove članice koji odlučuju o pravima i slobodama tih lica i postupak

³⁶ Isto, čl.2, st.2.

³⁷ Isto, čl. 6.

utvrđivanja povrede prava učinjene aktima, radnjama ili nečinjenjem organa uprave Univerziteta ili njegove članice.³⁸

U zavisnosti od okolnosti svakog pojedinačnog slučaja Univerzitetski ombudsman će se opredeliti koji će od postupaka primeniti, da li će primeniti samo jedan ili više njih.

Postupak savetovanja ili postupak posredovanja Univerzitetski ombudsman može da pokrene i kada član univerzitetske zajednice ne podnese pritužbu, već mu se obrati sa molbom za davanje saveta ili posredovanje, dok se postupak utvrđivanja povrede prava može pokrenuti isključivo na osnovu podnete pritužbe člana univerzitetske zajednice ili, izuzetno, po sopstvenoj inicijativi ombudsmana, u slučaju postojanja sumnje da je nastupila ili će nastupiti teža povreda prava člana univerzitetske zajednice.

U svakom slučaju, Univerzitetski ombudsman će pokrenuti postupak utvrđivanja povrede prava ako lice ne uspe da korišćenjem pravnih sredstava predloženih u postupku savetovanja obezbedi poštovanje svojih prava i sloboda, odnosno spreči njihovo kršenje i ako ne uspe postupak posredovanja.³⁹

9. SUDSKA ZAŠTITA

9.1. Zaštita u radnom sporu

U skladu s opštim aktima Univerziteta u Beogradu sudska zaštita pri izboru u zvanje nakon donošenja konačnih odluka nadležnih organa - konačna odluka izbornog veća fakulteta u postupku izbora saradnika, odnosno konačna odluka Senata koji odlučuje po prigovoru na odluku Veća naučnih oblasti

³⁸ Isto, čl. 14.

³⁹ Isto, čl. 8.

Univerziteta u postupku izbora docenta/vanrednog profesora ili konačne odluke Senata po prigovoru na odluku o izboru redovnog profesora, ostvaruje se u radnom sporu u postupku pred sudom opšte nadležnosti. Međutim, iako je garantovana zaštita u radnom sporu, kandidat bi mogao da ostvaruje zaštitu i u postupku pred Upravnim sudom, jer se protiv konačnih pojedinačnih upravnih akata (odluka fakulteta odnosno univerziteta) uvek kada to posebnim zakonom nije isključeno može pokrenuti upravni spor.⁴⁰ Dakle, kandidat za izbor u zvanje na fakultetima Univerziteta u Beogradu nije onemogućen da ostvaruje i zaštitu u upravnom sporu. Ovo je značajno istaći jer u radnom sporu zaštitu ne može zahtevati kandidat koji nije bio zaposlen u trenutku kada se prijavio na konkurs s obzirom da mu odlukom kojom nije izabran u zvanje nisu povređena prava iz radnog odnosa – što bi lako mogao biti slučaj, na primer, u postupku izbora saradnika u nastavi kao kandidata koji se bira u najniže zvanje, bez uslova da je prethodno bio zaposlen u nastavi na fakultetu. Navedenom u prilog ide i shvatanje Vrhovnog kasacionog suda da odluka da se ne izvrši izbor odnosno reizbor ima snagu upravnog akta, budući da te odluke donose nadležni organi fakulteta u vršenju javnih ovlašćenja, autoritativno, u postupku koji je propisan zakonom, rešavajući o pravima fizičkog lica u upravnoj stvari. Takođe, kako je navedeni sud istakao, na nadležnost suda da u upravnom sporu odlučuje o zakonitosti konačne odluke o izboru u zvanje nastavnika i saradnika fakulteta **nije od uticaja činjenica da odluka o izboru, po pravilu, sadrži i odluku o zasnivanju radnog odnosa nastavnika ili saradnika, kao ni to da se, saglasno odredbama Zakona o visokom obrazovanju, u pogledu prava, obaveza i odgovornosti zaposlenih na visokoškolskoj ustanovi, primenjuje zakon kojim se uređuje rad.**⁴¹

⁴⁰ ZUP, čl. 3, st. 2.

⁴¹ Presuda Vrhovnog kasacionog suda, Rev2 2972/2018, dostupna na: <https://www.vk.sud.rs/sr-lat/rev2-29722018-351-zasnivanje-radnog-odnosa>, 14.5.2021.

Ukoliko kandidat odluči da sudsku zaštitu potražuje u radnom sporu, smatrajući da je konačnom odlukom o izboru u zvanje povređeno pravo nepoštovanjem pravila postupka izbora u postupku izbora i da mu je radni odnos nezakonito prestao, može zahtevati od suda da ga vrati na rad ili naknadu štete. U zavisnosti od odluke suda kandidat može biti vraćen na rad ukoliko sud usvoji tužbeni zahtev, ili uložiti žalbu apelacionom sudu protiv prvostepene presude suda opšte nadležnosti. Mesna nadležnost suda utvrđuje se u skladu sa mestom sedišta tuženog, u konkretnom slučaju fakulteta odnosno Univerziteta u Beogradu u zavisnosti ko je doneo konačnu odluku protiv koje se podnosi tužba sudu. Osim toga, mesno je nadležan i sud na čijoj teritoriji zaposleni kandidat za izbor u zvanje ima prebivalište.

Naposletku, kandidatu su na raspolaganju vanredni pravni lekovi protiv odluke apelacionog suda kojima se može pokrenuti postupak pred najvišom sudskom instancom - Vrhovnim kasacionim sudom. Revizija, kao vanredni pravni lek, je uvek dozvoljena u radnim sporovima povodom zasnivanja i prestanka radnog odnosa. Postupak pred Vrhovnim kasacionim sudom po osnovu druga dva vanredna pravna leka - predloga za ponavljanje postupka i zahteva za preispitivanje pravnosnažne presude, može se voditi samo ukoliko su za to ispunjeni uslovi predviđeni Zakonom o parničnom postupku.⁴²

9.2. Sudska zaštita u upravnom sporu

Kandidat koji se bira u nastavno/saradničko zvanje na Univerzitetu u Novom Sadu, Nišu, Kragujevcu ili Univerzitetu Union, kao i kandidati za izbor u naučnoistraživačka zvanja mogu protiv konačnih odluka organa kojima se okončava postupak izbora tražiti sudsku zaštitu u upravnom sporu podnošenjem tužbe Upravnom sudu. Odluke o izboru nastavnika

⁴² Zakon o parničnom postupku, *Službeni glasnik Republike Srbije* br. 72/2011, 49/2013, 74/2013, 55/2014, 87/2018 i 18/2020, čl. 421-433.

i saradnika fakulteta predstavljaju upravne akte, kao i odluka da se ne izvrši izbor odnosno reizbor, budući da te odluke donose nadležni organi fakulteta u vršenju javnih ovlašćenja, autoritativno, u postupku koji je propisan zakonom, rešavajući o pravima fizičkog lica u upravnoj stvari, neposredno primenjujući propis.⁴³ U upravnom sporu, sud odlučuje o zakonitosti konačne odluke o izboru u zvanje nastavnika i saradnika fakulteta i nije od uticaja činjenica da odluka o izboru, po pravilu, sadrži i odluku o zasnivanju radnog odnosa nastavnika ili saradnika, kao ni to da se, saglasno odredbama Zakona o visokom obrazovanju, u pogledu prava, obaveza i odgovornosti zaposlenih na visokoškolskoj ustanovi, primenjuje zakon kojim se uređuje rad.⁴⁴

Upravni spor pokreće se tužbom koja se podnosi Upravnom sudu u roku od 30 dana od dana dostavljanja sporne odluke kandidatu. Kao tužena strana u tužbi označava se konkretan organ koji je doneo odluku koja se tužbom osporava. Upravni spor može se pokrenuti radi pobijanja nezakonite odluke organa, iz sledećih razloga:

1. ako u njoj nije primenjen ili je nepravilno primenjen relevantan propis (npr. primenjen je pravilnik ustanove koji u vreme donošenja osporenog akta više nije bio na snazi),
2. ako je odluku doneo nenadležni organ,
3. ako su u postupku izbora u zvanje povređena pravila procedure (npr. komisija nije bila u propisanom sastavu),
4. ako postoje nepravilnosti u pogledu činjeničnog stanja utvrđenog u odluci (npr. ako podnosilac tužbe smatra da izabrani kandidat ne ispunjava propisane uslove za izbor u zvanje),
5. ako je u odluci donetoj po slobodnoj oceni organ

⁴³ Zakon o upravnim sporovima - ZUS, *Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 111/2009, čl. 4.

⁴⁴ Presuda Vrhovnog kasacionog suda, Rev2 2972/2018, dostupna na: <https://www.vk.sud.rs/sr-lat/rev2-29722018-351-zasnivanje-radnog-odnosa>, 14.5.2021.

prekoračio granice svog ovlašćenja i zloupotrebio ovlašćenje za diskreciono odlučivanje.⁴⁵

Sud rešava upravni spor presudom, kojom može da uvaži tužbu ili da je odbije kao neosnovanu ukoliko utvrdi da navodi u tužbi nisu opravdani za pokretanje upravnog spora. U slučaju da tužbu uvaži, sud može poništiti osporenu odluku u celini ili delimično i vratiti predmet nadležnom organu na ponovno odlučivanje ili poništiti osporenu odluku i sam doneti novu odluku. U prvom slučaju, tuženi organ je dužan da postupi u skladu s pravnim shvatanjem suda iznetim u presudi, odnosno da odgovori na sve primedbe i otkloni sve nedostatke u pogledu postupka koje je sud naveo i da u daljem roku od 30 dana donese novu odluku. U praksi će to u najvećem broju slučajeva biti ukoliko je potrebno da tuženi organ dopuni utvrđivanje činjeničnog stanja ili kada se povrede pravila procedure mogu otkloniti samo od strane tuženog organa (npr. nepropisan sastav organ koji donosi odluku).

Protiv presude u upravnom sporu nije dozvoljena žalba, niti prigovor, ali je moguće uložiti neki od vanrednih pravnih sredstava, odnosno zahteva za preispitivanje sudske odluke od strane najviše sudske instance - Vrhovnog kasacionog suda i tužbe za ponavljanje postupka.⁴⁶

10. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Pitanje izbora u akademsko zvanje ne bi smelo da bude upitno ni u jednom slučaju kada se u legitimitet za pokretanje izbora ne može posumnjati, a posebno ne sme biti upitna mogućnost

⁴⁵ ZUS, čl. 24.

⁴⁶ Primer presude Vrhovnog kasacionog suda, Uzp 13/2020 4.1.2.7.1; zahtev za preispitivanje sudske odluke; 4.2.2; prosveta; 4.1.2.1.2; upravni akt | Vrhovni kasacioni sud, 9.6.2021.

gubitka zaposlenja usled nepropisnog postupanja nadležnih organa u postupku izbora kandidata.

Lice koje smatra da je oštećeno u postupku izbora u akademsko zvanje zaštitu prava može ostvariti na prvom mestu tokom samog postupka izbora u zvanje podnošenjem prigovora odnosno žalbi nadležnim organima koji učestvuju u postupku izbora a potom u postupku pred sudom. Posredno, od značaja jeste uloga organa fakulteta i univerziteta koja se stara o poštovanju pravila akademskog ponašanja kojima se lice može obratiti ukoliko je organ ili njegov član u postupku izbora postupao suprotno Kodeksu etike. Takođe, prosvetna inspekcija stoji na raspolaganju kandidatu ukoliko se na fakultetu nisu poštovala pravila postupka izbora ili nisu pravovaljano primenili propisi kojima se uređuje izbor u zvanje na fakultetu. Iako je zaštita pred Univerzitetskim ombudsmanom garantovana samo kandidatima koji se biraju pri članicama Univerziteta u Beogradu, nadležnosti ovog organa značajne su s obzirom na mogućnost posredovanja između kandidata i organa koji je doneo spornu odluku, ali i savetodavnu ulogu Univerzitetskog ombudsmana u slučaju da kandidat nije upoznat sa sredstvima zaštite prava u postupku izbora. Ovime se omogućava kandidatu da pokuša da povredu prava tokom postupka otkloni mirnim putem.

Nažalost, postupak izbora u akademski zvanja nije unifikovan aktima fakulteta jednog univerziteta odnosno između samih univerziteta što ostavlja prostora različitim pravnim sredstvima zaštite kandidata u postupku izbora. Suprotno vredi u pogledu izbora u naučno-istraživačka zvanja na institutima jer se primenjuju identični pravni propisi.

Iako je procedura izbora u akademski zvanja često propisno sprovedena, značajno je da kandidati pre pokretanja izbora u zvanje na institutima odnosno prijavljivanja na konkurs za izbor u zvanje na fakultetima budu valjano upoznati sa postupkom izbora i predloženim mehanizmima zaštite prava u postupku izbora.

